

Neuvoston päätelmät European merkityksestä digitaalisessa muodossa olevan eurooppalaisen kulttuuriperinnön saatavuudelle, näkyvyydelle ja käytölle

(2016/C 212/06)

EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, joka

PALAUTTAA MIELEEN SEURAAVAA:

1. Kulttuuriperinnön digitoinnilla ja mahdollisuudella tutustua siihen verkossa sekä sen pitkäaikaisella säilyttämällä on olennainen merkitys sen kannalta, että kaikilla olisi mahdollisuus päästä osallisiksi kulttuurista ja tiedosta, ja että saataisiin tuotua esiin eurooppalaisen kulttuuriperinnön rikkautta ja moninaisuutta sekä edistää osaltaan digitaalisten sisämarkkinoiden toteutumista uusien ja innovatiivisten tuotteiden ja palvelujen tarjonnan kasvun kautta ⁽¹⁾;
2. Europeanasta, joka perustettiin vuonna 2008 digitaalisen kulttuuriaineiston yhteiseksi monikieliseksi verkkosivustoksi ⁽²⁾ ja joka nyttemmin liittyy toisiinsa jäsenvaltioiden kulttuuriperinnön digitaalisia kokoelmia, on muodostunut yhteinen eurooppalainen kulttuurihanke eurooppalaisen kulttuuriperintöön tutustumista ja sen esittelyä varten;
3. Neuvosto ⁽³⁾, komissio ⁽⁴⁾ ja Euroopan parlamentti ⁽⁵⁾ ovat kannattaneet European ja digitaalisessa muodossa olevaa kulttuuriperintöä koskevien kansallisten toimintapolitiikkojen kehittämistä edelleen;
4. Digitaalisessa muodossa olevan perinnön uudelleenkäyttöä edistettiin sisällyttämällä tietyin ehdoin kulttuuriperinnöstä vastaavat laitokset julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäyttöä koskevan direktiivin ⁽⁶⁾ soveltamisalaan ja antamalla direktiivi orpoteosten tietyistä sallituista käyttötarkoituksista ⁽⁷⁾;

PANEE MERKILLE:

5. komission aikomuksen arvioida eri vaihtoehtoja ja harkita lainsäädäntöaloitteita, joilla voitaisiin helpottaa sellaisten teosten digitointia, jotka eivät ole kaupallisesti saatavilla, ja niiden saataville saattamista verkossa, mukaan lukien kaikkialla EU:ssa, osana komission ilmoittamaa tekijänoikeuksien nykyaikaistamista koskevaa aloitetta ⁽⁸⁾;

TOTEAA, ETTÄ:

6. Europeana on nykymuodossaan internetalusta, joka mahdollistaa erillisissä kulttuuriperinnöstä vastaavissa laitoksissa olevan digitaalisen kulttuuriperinnön monikielisen saatavuuden ja jakelun. Se on myös monisuuntainen alusta ⁽⁹⁾, jolla pyritään saamaan aikaan lisäarvoa loppukäyttäjille, jäsenvaltioille, kulttuuriperinnöstä vastaaville laitoksille, tutkimukselle ja luovalle uudelleenkäytölle.

Nykyisellään Europeanaa:

- ylläpitää yhteenliittymä, jonka pääkoordinaattorina ja EU-rahoituksen pääasiallisena edunsaajana on Europeana Foundation -säätiö ⁽¹⁰⁾,

⁽¹⁾ Neuvoston päätelmät, annettu 10. toukokuuta 2012, kulttuuriaineiston digitoinnista ja sähköisestä saatavuudesta sekä digitaalisesta säilyttämisestä (EUVL C 169, 15.6.2012, s. 5).

⁽²⁾ Neuvoston päätelmät, annettu 20 päivänä marraskuuta 2008, Euroopan digitaalisesta kirjastosta EUROPEANASTA (EUVL C 319, 13.12.2008, s. 18).

⁽³⁾ Neuvoston päätelmät, annettu 10. toukokuuta 2012, kulttuuriaineiston digitoinnista ja sähköisestä saatavuudesta sekä digitaalisesta säilyttämisestä (EUVL C 169, 15.6.2012, s. 5), neuvoston päätelmät, annettu 21. toukokuuta 2014, kulttuuriperinnöstä Euroopan kestävän kehityksen strategisena voimavarana (EUVL C 183, 14.6.2014, s. 36) ja neuvoston päätelmät kulttuuriperinnön osallistavasta hallinnasta (EUVL C 463, 23.12.2014, s. 1).

⁽⁴⁾ Komission suositus, annettu 27. lokakuuta 2011, kulttuuriaineiston digitoinnista ja sähköisestä saatavuudesta sekä digitaalisesta säilyttämisestä (EUVL L 283, 29.10.2011, s. 39).

⁽⁵⁾ Euroopan parlamentin päätöslauselma, annettu 5. toukokuuta 2010, Europeana-hankkeen seuraavista vaiheista (2009/2158(INI)).

⁽⁶⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/37/EU, annettu 26 päivänä kesäkuuta 2013, julkisen sektorin hallussa olevien tietojen uudelleenkäytöstä annetun direktiivin 2003/98/EY muuttamisesta (EUVL L 175, 27.6.2013, s. 1).

⁽⁷⁾ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/28/EU, annettu 25 päivänä lokakuuta 2012, orpoteosten tietyistä sallituista käyttötarkoituksista (EUVL L 299, 27.10.2012, s. 5).

⁽⁸⁾ Kuten todetaan 9. joulukuuta 2015 annetussa komission tiedonannossa ”Tavoitteena nykyaikainen, eurooppalaisempi tekijänoikeusjärjestelmä” (15264/15).

⁽⁹⁾ ”Monisuuntainen alusta” on yksi tämän hetken käytetyimmistä verkkotalouden malleista. ”Monisuuntaiset alustat” luovat lisäarvoa helpottamalla kahden tai useamman erillisen mutta toisistaan riippuvaisen ryhmän välistä vuorovaikutusta. Alustalla on sellaisenaan arvoa jollekin käyttäjäryhmälle vain, jos muut käyttäjäryhmät ovat myös osallisina. (Lähde: <http://divergence.academy/business-models/what-is-a-multi-sided-platform/>)

⁽¹⁰⁾ Europeana Foundation -säätiö on Alankomaiden lain mukaisesti perustettu yksityinen säätiö.

- tukee EU Verkkojen Eurooppa -välineen (CEF) ⁽¹⁾ kautta digitaalipalvelujen infrastruktuurina, joka mahdollistaa ”eurooppalaisen perinnön digitaalisten resurssien saatavuuden”,
- tukevat jäsenvaltiot, jotka jakavat sisältöä, metadataa ja asiantuntemusta kulttuuriperinnöstä vastaavien laitostensa kautta ja maksavat vapaaehtoisia rahoitusosuuksia Europeana Foundation -säätiölle,
- tukee Europeana Network Association (Europeana-verkoston yhdistys), joka kokoaa yhteen Europeanan päivittäistä toimintaa tukevien ja sen strategiassa neuvoo antavien kulttuuriperinnöstä vastaavien sekä luovien ja teknisten alojen ammattitoimijoiden yhteisön;

ON YHTÄ MIELTÄ SIITÄ, ETTÄ:

7. kulttuuriperinnöstä vastaavien laitosten, jäsenvaltioiden ja komission yksittäisillä ja yhteisillä toimilla on saatu aikaan edistystä kulttuuriperinnön digitoimisessa, sen verkkosaatavuudessa ja (pitkäaikaisessa) säilyttämisessä digitaalisessa muodossa ⁽²⁾;
8. eurooppalaisissa kokoelmissa olevan maailman kulttuuriperinnön digitaalinen säilyttäminen on tärkeää etenkin konfliktialueilla olevan kulttuuriperinnön tuhoamisen ja siihen kohdistuvan uhan vuoksi;
9. toimien koordinointi Europeana-verkoston kautta kulttuuriperinnön asettamiseksi saataville verkossa on auttanut:
 - vauhdittamaan valmiuksien lisäämistä sen avulla, että on perustettu asiantuntijoiden ja kulttuuriperinnöstä vastaavien laitosten verkosto, joka edistää sisällön ja metadatan jakamista koskevien mallien, standardien ja puitteiden kehittämistä, käyttöönottoa ja johdonmukaista käyttöä,
 - kulttuuriperinnöstä vastaavia laitoksia jakamaan kokoelmiaan eri alojen välillä ja maiden rajojen yli monisuuntaisella internetalustalla, joka tuo saataville yli 50 miljoonaa teosta arviolta 3 700 laitoksesta,
 - edistämään uudelleenkäyttöön valmiin korkealaatuisen datan ⁽³⁾ saatavuutta, mikä parantaa kulttuuriperinnön saatavuutta avoimilla alustoilla ja sosiaalisessa mediassa sekä edistää sen uudelleenkäyttöä muilla aloilla.
10. digitaalisessa muodossa olevien kulttuuriperintökokoelmien liittäminen toisiinsa Europeanan kautta edistää osaltaan myös seuraavia tavoitteita EU:n tasolla:
 - annetaan laajalle vastaanottajakunnalle mahdollisuus tutustua Euroopan kulttuurien rikkauteen ja moninaisuuteen sekä maailman kulttuuriperintöön,
 - helpotetaan Euroopan monitahoisen kulttuurin ja historian tutkimusta ja sitä koskevan tietämyksen lisäämistä,
 - helpotetaan uudelleenkäyttöä uusissa ja innovatiivisissa rajat ylittävissä verkkopalveluissa ja edistetään sitä kautta digitaalisten sisämarkkinoiden toteuttamista;

KOROSTAA, ETTÄ:

11. sisällön uudelleenkäytössä ja jakamisessa sekä sen asettamisessa saataville on kunnioitettava kaikilta osin tekijänoikeuksia ja muita asiaan liittyviä oikeuksia;

ON TIETOINEN SEURAAVISTA EDESSÄ OLEVISTA HAASTEISTA:

12. Europeanan internetalustan tiettyjä teknisiä ominaisuuksia, esimerkiksi semanttista yhteentoimivuutta ⁽⁴⁾, olisi parannettava, jotta kulttuuriperinnöstä vastaavat laitokset voisivat linkittää, jakaa ja päivittää sisältöään ja metadattaansa joustavalla, helpolla ja kestäväällä tavalla;

⁽¹⁾ Verkkojen Eurooppa -välineen perustamisesta 11 päivänä joulukuuta 2013 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 1316/2013 (EUVL L 348, 20.12.2013, s. 129) yhdessä Euroopan laajuisia verkkoja televiestintäinfrastruktuurien alalla koskevista suuntaviivoista 11 päivänä maaliskuuta 2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 283/2014 (EUVL L 86, 21.3.2014, s. 14) kanssa.

⁽²⁾ Arviolta 10 prosenttia jäsenvaltioiden kulttuuriperinnöstä (noin 300 miljoonaa teosta) on nyt digitoitu, ja tuosta määrästä noin kolmasosa on saatavilla verkossa.

<http://www.enumerate.eu/fileadmin/ENUMERATE/documents/ENUMERATE-Digitisation-Survey-2014.pdf>

⁽³⁾ Uudelleenkäyttöön valmiilla korkealaatuisella datalla tarkoitetaan korkearesoluutioisia kuvia, koneella luettavia, avoimia ja yhteentoimivia formaatteja, runsassisältöisiä sisällönkuvauksia ja metadataa, jotka soveltuvat automaattiseen hakuun, sekä maantieteellistä paikannusta ja tietoja tekijänoikeuksista.

⁽⁴⁾ Semanttisella yhteentoimivuudella varmistetaan, että ohjelmien avulla voidaan vaihtaa tietoja, yhdistää niitä muihin tietovarantoihin ja käsitellä niitä sen jälkeen mielekkäällä tavalla (Yleiseurooppalaisten sähköisten viranomaispalveluiden eurooppalaiset yhteentoimivuusperiaatteet: <http://ec.europa.eu/idabc/servlets/Docd552.pdf?id=19529>). Europeanan tapauksessa tähän voisi sisältyä välineiden ja teknologioiden kehittäminen kulttuurilaitosten toimittamien metatietojen automaattisen tallentamisen ja tulkinnan parantamiseksi, esimerkiksi yksilöimällä taitelijoiden nimet siten, että useilla nimillä tunnettu taiteilija tunnustetaan samaksi henkilöksi.

13. digitaalisessa muodossa olevan kulttuuriperinnön yhtenä tarjoamispaikkana toimivan Europeanan monikielisestä verkkosivustosta olisi tehtävä käyttäjäystävällisempi erityisesti parantamalla sisällön laatua ja löydettävyyttä ja kehittämällä semanttisia ja monikielisiä hakutoimintoja noudattaen parhaita saatavilla olevia käytäntöjä;
14. jotta Europeanan kautta jaettava sisältö saataisiin loppukäyttäjien saataville ja loppukäyttäjät aktivoitua, sitä olisi esitettävä mielenkiintoa herättävillä ja monimuotoisilla tavoilla, erityisesti saamalla mukaan kulttuuriperinnöstä vastaavat laitokset ja kolmannet osapuolet monilukuisiksi käyttö- ja jakelupaikoiksi esimerkiksi Euroopan laajuisten kulttuurihankkeiden, kuten ensimmäistä maailmansotaa (v. 1914–1918) sekä rautaesiripun häviämistä ja muita vuoden 1989 vallankumouksellisia tapahtumia koskevien hankkeiden, kautta;
15. Europeanan hallinnon olisi oltava osallistavampi ja mukaan olisi saatava jäsenvaltioiden hallitukset, aggregaattoreiden laajapohjaisempi verkosto sekä kulttuuriperinnöstä vastaavat laitokset asettamaan strategiset painopisteet ja kehittämään käyttäjille suunnattavia kulttuurihankkeita käytettävissä olevan rahoituksen pohjalta; tarvittaessa voidaan ottaa huomioon keskeisten kulttuurivaikuttajien näkemykset;
16. tietämyksen jakamiseen ja päivittämiseen sekä yhteisten ratkaisujen määrittelyyn on jatkuva tarve kulttuuriperinnöstä vastaavien ammattitoimijoiden verkostossa Europeana Network Association -yhdistys mukaan lukien;
17. nykyinen avustuksiin perustuva julkisen rahoituksen malli ei takaa riittävän vakaata perustaa Europeanan suunnatun panostuksen ylläpitämiseksi nykyisellä tasolla ja sivuston tulevan laadun, saatavuuden ja luotettavuuden säilyttämiseksi seuraavista syistä:
 - Europeana Foundation -säätiö perustettiin organisaatioksi, jolla ei ole omia varoja, ja näillä näkymin Europeanan palveluista ei ole odotettavissa merkittäviä tuloja,
 - EU:n avustussmallin yhteydessä syntyy aina tukeen oikeuttamattomia kuluja, jotka on katettava muista lähteistä, kuten jäsenvaltioiden suorista vapaaehtoisista rahoitusosuuksista, joiden määrä on vähentynyt vuodesta 2014 alkaen ja jotka ovat vaihtelevia luonteeltaan;

JA SEN VUOKSI:

18. Europeanan kulttuurista ja digitaalista innovointiarvoa olisi vahvistettava harkitsemalla uudelleen Verkkojen Eurooppa -välineen puitteissa toimivaa pääasiallista palvelualustaa, jonka päätehtävänä olisi:
 - tukea ammattitoimijoiden verkostoja, kuten Europeana Network Association -yhdistystä,
 - pyrkiä teknologian edistämiseen,
 - pitää yllä monisuuntaista internetalustaa metadatan ja sisällön jakamista ja (uudelleen)käyttöä varten, sekä
 - toimia yleisenä monikielisenä kulttuurisisältöä tarjoavana verkkosivustona.

Lisäksi sitä olisi vahvistettava toteuttamalla kulttuuria koskevia ja käyttäjille suunnattuja, Europeanan infrastruktuuria hyödyntäviä hankkeita, jotka rahoitetaan yhteisrahoituksella Verkkojen Eurooppa -välineestä yleisluonteisina palveluina sekä kulttuuriperinnöstä vastaavien laitosten ja muiden julkisten ja yksityisten osapuolten rahoitusosuuksista,

PYYTÄÄ EUROPEANAN YLLÄPITÄJÄÄ:

19. ryhtymään huomattaviin ponnisteluihin näissä päätelmissä yksilöityjen edessä olevien haasteiden ratkaisemiseksi;
20. käsittelemään nykyisissä kumppaniorganisaatioissa esiin tulleita avoinna olevia seikkoja tai mahdollisten kumppaniorganisaatioiden huolenaiheita erityisesti niissä maissa ja niillä alueilla, joissa hanketta ei vielä tunneta riittävästi;
21. tutkimaan yhteistyömahdollisuuksia asiaan liittyvien eurooppalaisten aloitteiden kanssa, muun muassa tutkimusalalla;
22. ottamaan jäsenvaltiot tiiviisti mukaan toimintapoliittisten linjausten ja päätösten tekoon. Europeana Foundation -säätiön kohdalla asia voitaisiin organisoida erityisesti niin, että johtokuntaan osallistuisi EU:n neuvoston kulloinkin puheenjohtajavaltio sekä tätä edellinen ja seuraava puheenjohtajavaltio;
23. pitämään järjestelmällisemmin yllä yhteyksiä jäsenvaltioihin, järjestämään pysyvä pääsy maa- ja laitospohjaisiin käyttäjätalastoihin ja kohentamaan sitä sekä parantamaan vastuunottoa hankkeiden tuloksista ja menoista;
24. tutkimaan edelleen mahdollisuuksia saada omia tuloja;

PYYTÄÄ KOMISSIOTA:

25. esittämään neuvostolle viimeistään lokakuussa 2017 riippumattoman arvioinnin Europeanasta ja laatimaan selvän ohjeistuksen Europeanan keskipitkän ja pitkän aikavälin kehittämiseksi arvioimalla eri vaihtoehtoja EU:n tasolla Europeanan tulevalle soveltamisalalle, kestäväälle rahoitukselle ja hallinnolle, muun muassa mahdollisuutta tehdä Europeanasta EU:n oikeushenkilö tai integroida se sellaiseen, ottamalla kaiken aikaa huomioon Europeanan kaksitahoinen luonne sekä kulttuurin alaan kuuluvana että digitaalisena innovointihankkeena;
26. vaihtamaan lokakuuhun 2017 mennessä Europeanan rahoitusmenetelmäksi hankintojen ja avustusten yhdistelmän aiemman menetelmän sijaan, jossa Europeanaa rahoitettiin Verkkojen Eurooppa -välineen puitteissa digitaalipalvelujen infrastruktuurina. Uudessa mallissa EU:n hankinnalla katetaan kokonaan pääasiallinen palvelualusta vakauden ja yhteentoimivuuden varmistamiseksi, ja samalla on mahdollista myöntää EU:n avustuksia (korkeintaan 75 % osuus tukikelpoisista menoista) asiaankuuluviin käyttäjille suunnattuihin hankkeisiin (esimerkiksi yleisluonteisiin palveluihin Verkkojen Eurooppa -välineen puitteissa), joiden yhteisrahoittamiseen voivat osallistua jäsenvaltiot vapaaehtoisesti joko suoraan ja/tai hankkeeseen osallistuvien kansallisten organisaatioiden kautta;
27. asettamaan pääasiallista palvelualustaa koskevalle hankintamenettelylle ehdot, joilla ylläpitäjää vaaditaan säilyttämään sivuston luonne kulttuurialaa ja digitaalisuutta koskevan innovoinnin julkisena infrastruktuurina ja yhteisönä erityisesti:
 - järjestämällä jäsenvaltioille ja kulttuuriperinnöstä vastaaville laitoksille mahdollisuus osallistua jatkuvasti Europeanan pääasiallisen palvelualustan kehittämiseen,
 - kunnioittamalla kansallisia kulttuurilaitoksia metadatan ja sisällön oikeudenhaltijoina;
28. varmistamaan, että Europeanan tarjoamat yleisluonteiset palvelut, joihin myönnetään avustuksia, perustuvat pääasialliseen palvelualustaan ja linkittyvät siihen;
29. joulukuuhun 2016 mennessä:
 - tarkistamaan digitointia ja digitaalista säilyttämistä käsittelevän jäsenvaltioiden asiantuntijaryhmän toimeksianton ja jatkamaan sitä vuoteen 2020,
 - vahvistamaan ryhmän roolia, joka liittyy digitaalisessa muodossa olevaa kulttuuriperintöä koskevien toimintalinjojen uudelleentarkasteluun ja niistä käytävään keskusteluun sekä ohjauksen antamiseen Europeanan vuotuisiin työohjelmiin,
 - ottamaan digitointia ja digitaalista säilyttämistä käsittelevän jäsenvaltioiden asiantuntijaryhmän tiiviisti mukaan määrittelemään yleistavoitteet, toimien painopisteet ja ennakoitu rahoituksen määrä, joita ehdotetaan Europeanan pääasialliselle palvelualustalle ja yleisluonteisille palveluille Verkkojen Eurooppa -välineen vuotuisiin työohjelmiin, jotka esitetään Verkkojen Eurooppa -komitealle tämän lausuntoa varten;

PYYTÄÄ JÄSENVALTIOITA TOISSIJAISUUSPERIAATTEEN MUKAISESTI:

30. edistämään edelleen kulttuuriperintökokoelmien digitointia sekä digitaalisen kulttuuriperinnön mahdollisimman laajaa saatavuutta ja uudelleenkäyttöä;
31. laatimaan tai pitämään voimassa strategioita ja toimintamekanismeja, kuten kansallisia ja alueellisia aggregaattoreita, ja kannustamaan kansallisissa ja alueellisissa kokoelmissa olevan kulttuuriperinnön korkealaatuisen sisällön ja metadatan asettamiseen saataville verkossa;
32. kannustamaan kulttuuriperinnöstä vastaavia laitoksia liittymään Europeanan ja tukemaan sitä sekä jakamalla sisältöä ja metadattaa ja osallistumalla Europeanan Network Association -yhdistykseen että edistämistä ja levittämistoimin hyödyntäen tässä EU:n avustuksilla rahoitettavia hankkeita;
33. osallistumaan digitointia ja digitaalista säilyttämistä käsittelevän jäsenvaltioiden asiantuntijaryhmän muodostamalla foorumilla keskusteluun digitaalisessa muodossa olevaa kulttuuriperintöä koskevista toimintapolitiikoista ja Europeanan strategiasta ja rahoituksesta sekä pyrkimään huolehtimaan siitä, että toimia koordinoidaan tuon asiantuntijaryhmän jäsenten, Verkkojen Eurooppa -komitean ja kulttuurialasta vastaavan neuvoston valmisteluelimen kesken;
34. harkitsemaan Europeanan toimien tukemista Europeanan Foundation -säätiölle annettavilla vapaaehtoisilla rahoitusosuuksilla pitäen mielessä, että tällaiset rahoitusosuudet ovat tarpeen siihen saakka, kunnes käytössä on uusi hankintaperusteinen järjestelmä, ja harkitsemaan sen jälkeen vapaaehtoisista osallistumista EU:n avustuksilla rahoitettavien Europeanan hankkeiden yhteisrahoitukseen;

PYYTÄÄ EUROPEANAN YLLÄPITÄJÄÄ, KOMISSIOTA JA JÄSENVALTIOITA:

35. tuomaan esiin Europeanan arvoa yleistä etua palvelevana eurooppalaisena kulttuurihankkeena ja ammattitoimijoiden verkostona kaikkien sidosryhmien piirissä ottamalla mukaan myös tutkimuksen ja innovoinnin, koulutuksen ja matkailun alat sekä luovat alat.
-